

ŞCOLA ŞI FAMILIA

FOIĂ PENTRU PĂRINŢI ŞI ÎNVĂŢĂTORI.

ESE DE DOUË ORI PE LUNĂ.

Redactori: *Ioan Popca* şi *Andrei Bârseanu*.

Abonamentul: Pentru **Austria** pe an 3 fl.; pe $\frac{1}{2}$ an 1 fl. 60 cr.; pe $\frac{1}{4}$ an 1 fl. — Pentru **România** pe an 1 lei; pe $\frac{1}{2}$ an 5 lei.

Abonamentele se fac la administratorul foii în Darius. în Braşov. — Manuscrisurile se trimit unuia dintre redactori tot în Braşov.

Cuprinsul: *Arta de a ajunge bătrâneţe adânci şi fericite.* — Care pedepse pot fi întrebuinţate în şcoala populară, şi cum să se aplice aceste pedepse? — *Prietatea.* — *Bibliografie.* — *Diverse.*

Arta de a ajunge bătrâneţe adânci şi fericite.

(După feluriîl scriitorî.)

I.

Puţinî omenî vor fi, cari să nu dorască să ajungă nisece bătrâneţe adânci şi fericite. Şi deşi auđim din când în când pe câte unî omenî, că li s'a urit să trăiască, că viaţa e o povară pentru ei, că ar vré mai bucuros să le soxască cât mai curând óra morţii, ca să scape de neazurile şi suferinţele vieţii, credem, că dacă ar atérna dela ei, s'ar mai gândi puţinî, ar fi mai în rezervă cu curagiul lor, nu s'ar grăbi așa tare cu paşil spre mormânt, ar mai da ăilelor rënd şi ar mai amâna încă câţî-va ani mersul lor în grópă. Aşa e omul făcut: îi place să trăască, şi de ar fi viaţa lui cât de necăjită, cât de amarită şi de ar fi cât de mari suferinţele şi nenorocirile sale, îi vine totuşi greú a se despărţi de viaţă, a fi smuls din braţele iubiiilor sêl copî, prietini şi cunoscuţi.

Numai câte un nebun, cuprins de desperare, îşi face într'un cés nefericit volnic sfişit ăilelor sale amărite. Dară această apariţiune tristă e o rară excepţie. Preste tot se póte ăice, că fiecărui om îi place să trăască şi încă cât se póte de mult; el se pune la luptă cu morţea, se înarméază în contra ei şi caută cu mintea sa tot felul de mijlóce, ca să scape teafér din ghitarele ei şi să'şi îndelungască cât se póte de mult firul vieţii.

Admirabilă este istoria acestel lupte uriaşe străvechi

în contra morții; dară timpul modern este cu deosebire bogat de biruințe strălucite, pe care spiritul omului le a câștigat asupra trimișilor morții, asupra bălelor felurite.

Fostă însă și timpuri, în care nu făcea minții, ci luminile răătăitoare ale credințelor deșarte erau povățuitoarii omenirii în străduințele ei de a afla talismanul în contra puterii morții.

Astfel, ca să tăcem de ideile aventuriușe ale fermecătorilor păgâni din timpuri străvechi, de legendele grecesci și romane despre mijloace mira-ușe pentru lungirea vieții, legende, dintre care o parte însemnată le-a păstrat poporul nostru românesc până astăzi, fie'ni permis a arăta aici numai câteva exemple despre fermecători șarlatani din timpuri mai nouă, din secolii anteriori.

Lucrul cel mai interesant însă e, că unii din acești fermecători erau oameni ai științei, ai unei științe curioșe, numită *alchimie*, prin care ei căutați în mod chemic să afle un preparat fermecător, pe care 'l numiau „pétra înțelepciunii.”

Acastă pétra, după cum spuneau ei, avea puterea nu numai să prefacă toate metalele nenobile în aur, ci să și vindece, ca medicament întrebuințată, toate bălele, să întinerască trupul, și să îndelungască viața.

Ne putem închipui, ce efect înfricoșat au trebuit să aibă astfel de șarlatani asupra oamenilor creduli. Oameni bogați, conti, principi și regi alergau la ei, se'u îi chemau la curțile lor, ca să vadă cu ochii minunile lor; mai mult însă, ca să se îmbogățască și mai tare, se'u ca să și dobîndască sănătatea perdată, să scape de băle primejdioșe, să și întinerască puterile trupesci și să și îndelungască firul vieții.

Don Carlano, un țeran din Neapol, fii ridicat de principele electoral din Bavaria la rang de marșal și de comandant al orașului München. Nu trecu însă mult și se descoperiră înșelăciunile lui și de téma pedepsei el fugi la Berlin. Aici fii primit la curtea lui Frideric I., care 'l făcu general de artilerie, și 'l arătă stimă ca unui principe, fiindcă Caetano 'l promisese, că în timp de 60 de zile 'l va face 6,000,000 de taleri de aur. Neputându și însă împlini promisiunea, fii aruncat în temniță, și după 4 ani spânzurat. Tot astfel de sorte avu și șarlatanul *Mumu-*

gnano și consoțul sêi, cari fiind dovediți de șarlatani, fură imbrăcați în șic de aur și spânzurați de un stâlp aurit.

Unul dintre cei mai însemnați fermecători șarlatani, cari și-au jucat rolul mai bine și cu farmecele lor au pungășit mai ingenios pe multe familii din societățile cele mai înalte, au fost:

1. *Pseudo-contele de St. Germain*. Frideric cel mare îl numia „omul misterios, pe care nu-l poate străbate suflet de om“. El însuși dicea despre sine, că e de 2000 sêu de 3000 de ani de bătrân, și istorisia, că densusul a cunoscut foarte bine pe Christos și pe cei 12 apostoli ai lui, și că odată a stătuț pe apostolul Petru, să'și mai modezeze puțin arșagul. Acest om misterios avea o mulțime de cunoscințe folositore, vorbja mai tôte limbile vii, scia cânta cu mai tôte instrumentele musicale, mai cu sêmă cu vióra, cu o deosebită virtuositate, și era în stare să scrie cu o admirabilă dexteritate, ce i sê dicta, cu amêndouê mâinile, pe douê côle de hârtie de odată, fără ca să fi putut cineva deosebi, ce era scris cu mâna dréptă, de ce era scris cu mâna stângă. Artă sa de căpetenie dicea, că o-a învățat în India. De acolo spunea, că a adus recepta pentru cêtul sêu termecător, care redă bătrânețelor puterea și tineretelor frumșețea perdută, și care și după mórtea lui, în a. 1780, era unul dintre cele mai căutate articole, deși nu era alt-ceva, decât un simplu medicament purgativ.

Cu acest cêiũ, și cu alte medicamente, anume cu elixirul sêu dădêtor de viețã, cum îl numia el, sciũ să înșele și să stórcã sume însemnate dela regi, principi, ducl, conți etc.

2. Pe acest principe al fermecătorilor șarlatani îl în-trecũ în obrâsnicie și în rafinament contimporanul sêu *Cagliostro*. Numele adevêrat al acestuia însă era Iosif Balsamo, de origine din Palermo. El a fost mai întâiũ călughêr, dară în curênd își părăsi tagma sa, sê făcũ farmacist, apoi călêtori prin lume ca fermecător, ca căutător de comori etc. Ajuns în Roma, sê căsători cu Lorenza Feliciani, frumoșa fiică a unui căldărar, și călêtori cu ea sub fel de fel de nume pompóse, strălucite, de conte, de principe etc.

Când visitã pentru a doua órã Londra, sub numele de conte Cagliostro, continuã extravaganțele vêrului sêu,

pseulo-contelui St. Germain. E de mirat, cum credea aristocrația engleză toate vorbele fantastice ale lui Cagliostro. El istorisita, că dănsul a trăit înainte de potop, și că a fost în corabie cu Noe, apoi spunea, că a fost născut în Meka, și a fost crescut în Medina de înțeleptul Althotas, și că a primit cele de pe urmă învățătură misterioasă în cămărilor suterane ale celei mai mari piramide.

Cagliostro promitea discipulilor săi o stare fizică și morală perfectă. El dicea, că e în stare să transforme pe oameni prin ajutorul puterii sale în acea stare paradisiacă, în care s'a aflat Adam, înainte de a păcătui. După-ce a ajuns omul prin pătra sa în o astfel de stare de desăvârșire trupescă și morală, poate apoi trăi 5557 de ani. Dară numai un bărbat în vârstă de 50 de ani și o femeie de 36 de ani puteau ajunge la o astfel de stare trupescă, de tinerețe eterne. Modul, cum ajungea omul la acea stare paradisiacă, era împreună cu multe greutăți. Cura se începea mai întâiu cu o dietă severă de 14 zile în o casă izolată, începând dela luna plină a lui Maiu, și se compunea din nisce erbură purgative, care se numiau „picătura de ale lui Kophta“. După 32 de zile pacientului i se sloboșia sânge. După această procedură, cei-ce voiau să se renască, trebuiau să aștepte până ce se iviau convulsii și friguri, până li se turburau simțirile, până li se lua pelea și le cădeau dinții și părul. După aceea aveau să ia o baie, și după-ce Cagliostro le da ceva din un farmec secret, le venia pelea la loc, toți dinții străluciau de frumusețe, și renascerea le era asigurată pe timp de 50 de ani.

Cu astfel de șarlatanerii sciu Cagliostro să înșele pe cele mai însemnate persoane ale timpului său, și prin apucăturile sale să pricepea să impună chiar și la oameni de o profundă erudiție, cum a fost de exemplu Lavater și alții.

Acești doi sunt cei mai însemnați reprezentanți ai șarlatanilor fermecători, la cari a'erga lumea simplă ca la nisce făcători de minuni, neținând nici o seamă de extremele lor nebunii.

Oamenii își ulară de adevăratele legi ale naturii, prin a căror observare singur e numai cu puțință prelungirea vieții. În loc de a urma cu înțelepciune ace-tor legi, ei caută mijloce pentru a'și prelungi viața în fermecătorii,

în descântece și vrăjitorii, în puterile fermecătore ale cutărei sau cutărei plante și mai pre sus de toate în a găsi pétra înțeleptului.

Progresul luminilor secolului al 19-lea însă a pus stavilă fantasmagoriilor și șarlataneriilor în forma de mai 'nainte, dară a le stîrpi cu desăvîrșire n'a fost în stare. Noi șarlatanii s'înviră, numai în altă formă, făcînd lumea fără de minte să credă, că ei sînt în stare, să vindere tot felul de bóle cu medicamentele lor secrete, cu prafurile, cu pilurile și cu albiile lor secrete. Aceștia sînt șarlatanii, cari fac să dispară ca prin minune ori-ce reumatism, ori-ce offică, ori-ce suferință de stomach și de ficat ș. a., și cari promet, că prin măestrile, prin farmecile și magiile lor fac să le crească înfumurăților holtei spîni bărbile și mustățile cele mai frumoșe; să dispară petele și coloritul neplăcut de pe fețele domnișórelor, crețele de pe obraji și frunțile femeilor bătrîne, și cari promet a îndobîsi capetele pleșuge ale deșertilor flăcări tonnatici cu bogate bucle undulátore. Ei sînt făcătorii de minuni, cari cu câte o sticlută cu picături pentru un fiorin, doi, promet a regenera cu desăvîrșire pe cel slăbănogi, pe cel paralizați; tot ei, cari dau omului cu'n picior în grópă puterea de viață din tinerețe.

Da, și astăzi mai sînt încă următori de ai lui St. Germain și d'ai lui Cagliostro, astăzi în secolul luminilor! Și ei sînt astăzi cu atît mai periculoși, că ei înșelă acum nu pe regi, pe principi, pe conți și baroni, ci pe massele poporului, pe acei ómeni din clasa de jos și de mijloc, cari își trag adeseori bucătura dela gura lor și a copiilor lor, ca să dea prețul ei pentru un léc secret, făcător de minuni!

N'ar puté omul crede, dară e adevérat, e probat prin cercetările făcute din partea locurilor competente, că pentru un singur medicament secret un șarlatan a încassat în timp de 3 ani preste 90,000 de fiorini. Un altul, fabricant de medicamente secrete, a primit în un singur an după cum s'a adevérat la poștă, 150,000 de fl. pentru mijlóce de a lungi viața celor ce le întrebuintează. Atît de mare e pungășia, ce o fac acești speculanți șarlatani cu nisce capete cu creerii sdruncinați, care cu multă chel-tuală aduc din țeri depártate medicamente secrete, ce

după credința lor, sînt în stare să le redobîndescă sănătatea și puterile pierdute prin felurite excese.

II.

Unicul și adevăratul mijloc universal pentru a ajunge nisce bătrînețe adânci și fericite e: a urma cu conștiință legile naturii și a îngriji pentru o stare normală a trupului și sufletului nostru.

Dacă fie-ce om și-ar întocmi traiul vieții după aceste legi, și ar observa cu conștiință pretensiunile organismului său, viața sa ar fi mai lungă, mai plăcută și mai fericită. *Buffon* dice, că *viața ori-cărui animal este de 5 ori așa de lungă ca periodul creșterii sale*; érá *Flourens* a demonstrat, că vîrsta normală a omului e de 100 de ani, și că un om născut din părinți sănătoși, trăind cumpătat, are să ajungă, după legile naturii, o vîrstă de 100 de ani.

Mórtea la astfel de ómeni urmăză din slăbiciunea bătrînețelor, întocmai ca la un arbore puternic, care nu pere, decât numai după-ce încetul cu încetul s'aú stors tóte sucurile dintr'énsul.

Causa, pentru care cei mai mulți ómeni mor fără vreme, este, că ei nu bagă în sémă pretensiunile igienice, unii din nesciință, alții din desfrînare, și în sfîrșit alții din nevoie.

Arta prin urmare de a scéi cineva să'si lungescă viața și să ajungă bătrînețe adânci și fericite se cuprinde în a cunósce și a întrebuița mijlócele potrivite naturii trupului și sufletului nostru.

Și care să fie acele mijlóce?

Ele sînt multe și felurite. Noi însă vom aminti numai pe cele mai însemnate, fără aplicarea cărora nu póte să existe o viață îndelungată și fericită.

Toți ómenii, cãți aú ajuns nisce bătrînețe adânci și fericite, aú avut a o mulțami acésta cu deosebire cumpătării lor în tin-rețe și deprinderii lor la un tra ú simplu și regulat.

Să ne deprindem deci de timpuriu la o viață regulată. *De timpuriu în pat și de timpuriu din pat, face pe om sănétos și vesel.* Ómenii, carí sînt învățați a face ziua nópte și nóptea di, rare-ori ajung la bătrînețe adânci și fericite. Trupul lor se moleșesce, ei își perd de timpuriu vioiciu-

nea sufletului lor, îmbetrănesc fără vreme, se fac neharnici de a întâmpina cu curaj greutățile vieții și mor cu dîle.

Nu mai puțin să ne obișnuim din tinerețe la o viață simplă și cumpetată în mîncare și băutură. Un trai simplu ne umple punga cu bani, trupul cu sănătate și sufletul cu veselie. Lăcomia în mîncare și băutură este mijlocul cel mai sigur pentru a ne scurta zilele vieții. Este de ajuns a ne slăbi stomacul, instrumentul principal al digestiei, pentru a ne otrăvi trupul cu sucuri necoapte, vătămătoare. Gurmanii, cari simt plăcere a-și ghidili găt-lejul cu fel de fel de lucate și de arome, care iriteză și atacă nervii, n'au avut nici o dată o viață sănătoasă, și cu atât mai puțin o viață îndelungată și fericită. Ei au fost ucigașii lor.

Mîncarea cea mai simplă și cea mai nutritivă este *laptele*. Marea importanță a laptelui sub ori ce formă, ca lapte dulce, lapte acru, brînză, caș, se explică prin analiză. Aprópe toate substanțele chimice necesare se găsesc reunite în lapte, și adecă: apă, zahar, albumin (casein) grăsimi și săruri.

Ouiele încă sînt un aliment foarte important. Ele conțin toate materiile asimilabile, care sînt de trebuința la prepararea sîngelui.

Ceea ce e laptele pentru vîrsta mai crudă, aceea e *carnea* pentru cel ce muncesc, fie cu trupul, fie cu capul. Carnea satură și nutrește în același timp, dă putere fizică și îl face pe om capabil de lucru. Acesta ne-o dovedesc Englezii, cari se nutresc mai mult cu carne, și cari sînt cel mai productivi muncitori.

În hrînirea noastră cu aceste trei alimente să nu fim cruțători, căci prin o astfel de mîncare ni se întăresc puterile la lucru, era pe de altă parte *ni se face corpul sănătos și mai oțelit în contra bolilor*. Căci știut este, că *cele mai multe boli se încuibeză acolo, unde ómenii se nutresc mai rău*.

În privința cantității mîncării, trebuie să șcim, că acesta depinde dela mărimea corpului, dela climă, dela timp și cu deosebire dela munca, ce ni se cere să o săvîșim. La încordările atât fizice, cât și spirituale se cere mai mult nutremente, decît în stare de neactivitate. Un obicei rău se observă la unii ómeni, cari tocmai atunci mănăncă mai mult, când nu lucrăză, d. e.: în zile de

sărbătorii, érá când sânt ocupați cu lucrul cel mai greú, abia se mai gândesc la mâncare.

Alimentele vegetale, cum sânt: zarzavaturile și pómele, sânt, mai cu sémá în timpul cálduros al verei, mijlocul cel mai însemnat pentru curățirea sângelui.

Cépa, usturoiul și ardeiul, consumate în cantități prea mari, sânt fórte vătămátore sănătății.

În privința modului de mâncare, să observám urmátorele reguli:

1. Să nu mâncám nici odată, dacá n'avem poftă, séú dacá sântem alterați de mânie, de spaimă, de supérare, séú fiind obosiți.

2. Vara, fiindu-ne setea mai mare decât fómea, să trăim mai mult cu legume și póme. Iarna să ne nutrim bine cu carne și grásimi. Cu cât muncim mai mult, cu atât să ne nutrim mai bine.

3. Să mâncám, când ne e fóme. Așteptând prea mult dupá mâncáre, sucurile stomachului trec în intestine și fómea dispáre.

4. Să nu desconsiderám gradul de temperaturá al bucatelcr. Bucatele și béuturile ferbiúti sânt fórte vătămátore sănătății.

5. La dejun să mâncám puțin, la prânde moderat, la ciná fárá să ne sáturám de ajuns.

6. Odihná dupá masá se recomandá numai ómenilor bêtrâni. Pentru cei tineri ajunge o pausá micá, dar mai folosítore pentru dênșii este o preumblare. Somnul dupá prânde pe tineri îl moleșesce și'í face trândavi și greoi la gândire.

7. Dupá ciná nu e sánétos să ne culcám îndatá. Nóp-tea vom fi chinuiți de visuri urite, érá diminéța ne vom scula cu capul greú.

Dará ómenii tráesc nu numai cu mâncare, ci și cu béuturá. Béutura cea mai buná este *apa*. Din tóte speciile de apă cea mai plácutá și mai priúciósá este *apa de isvor*. Cu cât fundul isvorului este mai nisipos și mai petros, cu atât apa este mai buná. De aceea se aruncá prin unele locuri petricele în fántâni. Mai puțin buná de béut și mai puțin priúciósá organismului nostru este apa de riú, din caúsá, cá'í lipsesce cantitatea recerutá de sáruri, și de var. Ómenii înaintați în vírstá pot bé apă

sălcie din riuri, fără vre-o mare stricăciune pentru trupul lor, pentru copil însă ea este vătămătoare dezvoltării organismului lor, care, fiind în creștere, are trebuință de mari cantități de var.

Afară de apă însă oamenii beau și băuturi spirituoase d. e. bere, vin, și rachiu.

Berea se recomandă femeilor, care lăptăză. Abusul berii însă împesce mintea, încarcă corpul cu o grăsime nesănătoasă și 'l predispoze la trândăvie.

Vinul provăcă o circulație mai repede a sângelui, înalță puterea imaginației și înveselesce inima, cum dice scriptura. În mică măsură el e recomandabil cu deosebire după mâncările grașe, fiindcă alcoolul vinului disolvă grăsimile intrate în stomach și înlesnesce absorberea lor în sânge. Vinurile falsificate, precum și cele curate gustate în cantitate prea mare, sânt foarte vătămătoare sănătății.

Dintre toate băuturile spirituoase rachiul este mai vătămător pentru sănătate. Efectele rele cresc în proporțiune cu gradul lui de tărie.

Feresce-te de a be aceste băuturi spirituoase fără cumpăt. Nicl un băutor pasionat de băuturi spirituoase nu a ajuns la adânc și fericite bătrânețe. Cel mai mulți dintr'ensul și-au sfârșit zilele în flăcarea vârstei lor, într'un mod trist, vrednic de compătimire: unii din ei murind de oțică, alții de hidropică sêu bôla apei, alții în stare de nebunie, și cel mai mulți din ei fiind loviți de gută sêu de apoplexie.

Dar nu numai bucatele și băuturile singure servesc pentru a ne conserva și întări puterile nôstre, ci și o *exercitare și o ocupare variată a acestor puteri*.

În tinerețe trupul trebuie întărit și oțelit prin *muncă*. Munca împreunată cu cruțare 'l face pe om vesel și bine dispus. Ea 'l face mulțămit cu sine și cu sôrtea sa, și 'i prepară o viață independentă lipsită de necazuri și de griji chinuitoare pentru existență. Ea îl feresce pe om de a fi silit la bătrânețe să aibă o viață amărită pentru sine și pentru copiii sêi. Nu pôte fi ceva mai amar pentru un bătrân, decât grija torturătoare pentru mijlôcele de existență. Sentimentul de a se vedé silit să trăescă din mila altuia umple de mâhnire sufletul omului bătrân. Prin muncă însă împreunată cu cruțare și cu deprinderea de a

avé trebuințe puține, omul își câștigă o poziție independentă la bătrânețe și se poate face binefăcătorul iubiților săi chiar și atunci, când densul mai virtuos ar trebui să'1 fie o proptea, pe care să se razime adâncile lui bătrânețe.

Munca împreună cu cruțare e nu numai mijlocul cel mai corespunzător pentru a ajunge misce bătrânețe ferice, lipsite de griji chinuătoare, ci ea e în sine însași aroma vieții. Ea ne face veseli și bine dispuși; și în adevăr nimic nu are o influență așa de binefăcătoare asupra sănătății noastre, ca o inimă veselă lipsită de griji. *Inima veselă face viața înfloritoare, eră omului trist i se usucă oșele,* a țis înainte cu vre o 3000 de ani un om înțelept. Grijiile și necazurile prea mari pentru existență îl îmbătrânesc pe om fără vreme și'1 siccă toate puterile vieții.

De 'ți iubesci așa dară viața, deprinde-te din tinerețe la muncă. Rare-ori ómenii leneși, cari prind de timpuriu plăcere la o viață trândavă, ajung bătrânețe adânci și ferice. Câte ț le sânt într'un an, de atâtea bóle sufer ei. Iaú piluri cât nucile, picături cu litrele și prafuri cu chilogramele, astfel că trupul lor sémená mai mult cu o farmacie mobilă. Atáta material farmaceutic se află grămădit în stomacul lor. Și toate medicamentele acestea, cumpérate cu bani scumpi, le iaú astfel de ființe numai fiindcă sũ fost deprinse din tinerețe la o viață comodă, petrecând cea mai mare parte din vreme în neactivitate, rǎsturnate pe un jilț și căutând a'și depărta uritul în monotonia traiului lor molatic omoritor de suflet prin câte o cǎșcă de cafea, de sirop sǎu de limonadă și prin lamentările lor supărătoase.

Tot atât de periculoasă însă pentru sănătate este și o *activitate exagerată*. Fără de odihna trebuincioasă nu este cu putință a se pune la loc puterile mistuite prin muncă. Mai binefăcătoare însă pentru recrearea și învioșarea puterilor este *mișcarea zilnică în aer curat și liber*. Mai cu sémă orașenilor, cari din cauza desimei caselor, grămădirii locuitorilor și din câte și mai câte împrejurări nefavorabile nu pot gusta între zidurile orașului un aer curat, fiind acesta infectat și otrăvit cu felurite substanțe vătămătoare, — nu li se poate recomanda din destul a face în fiecare ț câte o preumblare în aer curat și liber, afară din oraș, și din timp în timp să le placă a face, mai cu sémă

în timpul verii, și câte o excursiune mai depărtată, căci cu cât e mai departe de oraș, cu atâta aerul este mai curat și cu mai multă putere recreătoare.

După analiza profesorului *Ritter von Nussbaum*, omul are trebuință în fiecare zi pentru susținerea vieții sale de 9000 de litri de aer, câte $\frac{1}{2}$ de litru la fiecare inspirație. De unde urmează, că aerul este mijlocul cel mai puternic pentru conservarea vieții și sănătății noastre. Dară numai aerul curat, neamestecat cu tot felul de substanțe otrăvicioase.

Aerul liber din natură conservă și întărește plămânile și curăță sângele nostru. Aerul și mișcarea în aer curat promovează circulațiunea regulată a sângelui în trupul nostru.

Oameni, cari trăesc mai mult în casă, lipsiți de aer curat, pe lângă tot traiul lor bun, sînt nesănătoși, sarbedi la față și fără putere, pe cînd cei-ce trăesc sub cerul liber, cu tot traiul lor ticălos, sînt sănătoși și au un trup frumos și puternic.

Meseriașul Ghiță, de exemplu, trăesc foarte bine, cetățenesc, el mîncă regulat carne, ouă, bucate destul de hrănitoare. Dară el e bietul silit să petrecă partea cea mai mare din viața înclis între 4 pereți, în aerul infectat al odăii sale. Rar i se întempla să iasă și el p'afară, să guste și el ca alți muritori esența dătătoare de viață a aerului curat din natură. Oțele libere, de care dispune din timp în timp, după terminarea afacerilor sale zilnice, dînsul preferă a le petrece cu soții săi într'o odă infectată de aer pestifer. Priviți în fața-i, și veți îngroziți de aspectul lui ofilit, lipsit de ori-ce colorit viu, ca să exprină în fața unui om sănătos.

Utați-ve apoi la ciobanul Marin, care a trăit mai mult cu aer și cu mîmăligă. Priviți în fața acestui fiu al naturei, trăit pe culmile munților, sub cerul liber, în aer liber, și veți rămni la sănătatea, ce străluce din fața lui rumeni. Opincile lui sînt desfundate, el e silit să dormă pe pămîntul umed, răbit de ploie, dară el nu scie de șoldină sau podagră, nu scie de durere de cap, de stomac, de friguri, de strînsori, și gutura ul, de care rar se întempla să scape vre-un orășan, e un cuvînt exotic în limba lui ciobănească.

Totă mișcarea noastră în aerul liber din natură ne va

folosi însă prea puțin, dacă nu vom căuta, ca și în odăile, unde petrecem o parte însemnată a vieții noastre, să putem gusta această hrană dătătoare de viață.

Ca să o putem avea această în abundență, trebuie îngrijit, ca aerul închis din odăi, corupt prin respirațiunea noastră și otrăvit prin evaporațiunile continue, să fie cât se poate de des premenit prin deschiderea ferestrelor. Căci respirațiunea noastră strică pe nesimțite aerul din odăi, făcându-l primejdios pentru sănătatea noastră. Mai vântos se întâmplă această în casele unor oameni mărginiți la minte. cari în timpul friguros al iernei, ca să păstreze căldura din odăile lor și ca să cruțe lemnele, includ hermetic ferestrele, lipindu-le, ca nu cum-va să între pe vre-o crepătură frigul de afară. Un defect, ce'l observăm mai ales la oameni de pe sate, și una dintre cauzele de căpetenie, ce, împreună cu traiul rău, face ca numărul bolilor și ca-surilor de morțe să fie așa mare tocmai între fiii poporulul nostru, cari după condițiunile favorabile ale vieții lor țărănești ar trebui să fie oamenii cei mai sănătoși și cei mai trainici, ocupațiunile lor săvârșindu-se aproape toate sub cerul liber, unde dilnic au ocazie să inspire puterea re-creătoare a aerului curat.

Unul din relele, ce rod la existența multor oameni este și lipsa de curățenie, pentru care simțul lor e timpit cu desăvârșire.

Curățenia nu este numai o podobă plăcută, ea e mai mult, e un mijloc neapărat pentru lungirea existenței noastre. De aceea încă din vechime oameni înțelepți, legislatorii ves-tiți au instituit legi anumite pentru curățirea trupului prin scalde dese. Și această cu tot cuvântul; căci aerul, ce ne înconjură, îl inspirăm nu numai prin nări, ci și prin o mulțime de găurele mici ale pelei, numite pori, cari servesc totdeauna pentru evaporarea și depărtarea fluidi-tăților nefolositoare și vătămătoare trupului nostru.

Curățenia fiind prima condițiune a sănătății pelei, ar trebui să o curățim dilnic pe această prin spălare, scalde, băi și schim-barea de-a a rufelor. Neputând cine-va face această, să și schimbe cât de des rufe, cu deosebire vara. Rufe, ab-sorb toate produsele pelei, rețin pulbera din afară și împedecă prin această astuparea porilor. Pettenkofer, un mare higienist, dice, că premenindu-ne, trimitem rufe în locul nostru la baie.

Băile sînt de două feluri: calde și reci. Cele reci servesc mai mult pentru întărirea pelei, decât pentru curățenie. Băile calde promovă în mod foarte salutar funcțiunea pelei și curățirea sîngelui. Băile de vapor sau de abur, în legătură cu dușuri reci, sînt un mijloc puternic pentru promovarea funcțiunilor pelei, circulațiunii sîngelui și recreării nervilor.

În clipul acesta am arătat o mulțime de rele fizice, care ne atacă puterile trupesci și ne împiedică a ajunge nise bătrînețe fericite. —

Cunoscem însă și rele, care neliniștesc și bolnăvesc sufletul, și acestea sînt *patimele*.

Patimă se numește ori-ce poftă, prin a cărei domnie se nimicesc convingerile noastre cele bune.

Pat ma este subjugătorea rațiunii noastre, sfărîmătorea sanctuarului dumnezeesc al sufletului nostru; ea e izvorul tuturor viciilor, care s'aŭ săvîrșit vre-odată pe pămînt.

Patima 'i răpescce omului raționamentul; 'il răpescce puterile lui nobile și 'i nimicesccea viéța deodată cu virtutea lui.

Feresce-te de ori-ce patimă. Nu o lăsa să se încuibe și să prindă rădăcină în sufletul tēu.

Caută să fi domn prestre tine. Și acēsta să încep'i a o face de timpuriu. Fie-ce di perdută 'ți face lupta mai grea. De iubesci ceva, punc-ți întrebarea: de s'ar întēmpla să perd ce iubesc, cum aș fi, și cum ar trebui să fiu, ca să nu perd mai mult, ca să nu perd liniștea sufletului și printr'ēnsa sănătatea și viéța mea?

O astfel de pregătire te face să suferi ori-ce pierdere, ori-ce nenorocire cu inimă liniștită. Căci adevēr e, că nenorocirea e cu atāt mai mare, cu cāt au fost mai puțin pregătiți.

Găndescē-ți numai, cānd ai cāte o causă să fi necājit: merită aceea, pentru ce te necājesci, ca să perdi numai o pārticică din sănătatea ta? Merită să 'i perdi liniștea și veselia sufletului tēu măcar pentru un pātrar de oră?

De 'ti place să joci jocuri hasarde, de esci jucător posionat, i trēbi-te: merită jocul tēu, să perdi nopți întregi în un aer stricat, otrăvit de fum și de praf? Merită patima ta, să 'i se răpescă din cauza ei podōba bucuriilor

celor mai scumpe ale vieții sale? Merită ea, ca pentru un gust trecător, deșert, să te alegi în urmă cu punga goală, cu un suflet amărît, încărcat de căință, turburat și neliniștit, și cu pericolul de a-ți scurta zilele vieții?

În clipul acesta caută a te pregăti la ori-ce lucru, pentru care simți că ai prins slăbiciune, și vei vedea, că cu timpul poți ajunge la un însemnat grad de tarie asupra inimii și sufletului tău.

* * *

Și așa, credem, am arătat cele mai însemnate rele, ce bântue viața oamenilor, și am îndigitat totdeodată în contra lor și remediile cele mai de căpetenie, pe care, ca cetitorii noștri să le țină mai bine minte, le resumăm încă odată, și dicem:

Curățenia, răcorirea și învioșarea pelei cât se poate de des prin spălare, prin scalde și băi reci și calde; curățenia vestimentelor, care sunt mai aproape de peie; depărtarea ori-cărei necurățenii din locuințele noastre; cumpătarea în mâncare și beutură și simplitatea traiului; învertoșarea trupului prin muncă; inspirarea aerului sănătos, liber din natură, un trai variat între o activitate obositoare și odihna recreatoare; nici o exagerare în nici un lucru, calea de mijloc în toate; cu deosebire însă ferirea de patimi: acestea toate sunt mijloacele cele mai sigure pentru a ne conserva sănătatea noastră și pentru a ajunge nisce bătrânețe adânci și fericite.

Ioan Popoa.

Care pedepse pot fi întrebuințate în școala populară, și cum să se aplice aceste pedepse?

(Din archiva „Reuniunii Inv. rom. din districtul al X-lea.”)

Pentru a putea promova învățământul și creșterea, de multe ori se recer pe lângă alte mijloace și pedepse. Nu este însă lucru indiferent, de ce fel vor fi pedepsele, și cum se aplică ele, pentru că prin alegerea și aplicarea lor la educațiune se poate foarte mult câștiga, dar și foarte mult strica.

Învățătorului ca educător moral îi stau la dispozițiune două feluri de pedepse, și adică: *pedepse naturale și pedepse voluntare.*

Pedepse naturale se numesc acelea, care sunt urmări naturale, inseparabile de faptele făcute, și la care învățătorul are numai să facă atenții pe elevi și să-i aducă să înțeleagă, că pedepsele stau

în strânsă legătură cu faptele și sînt urmări naturale ale lor; d. e. cu minciuna stă în strânsă legătură neîncrederea, neliniștea și musttrarea de cuget.

Pedepse voluntare sînt acelea, care nu stau în legătură ne-separabilă cu faptele, ca d. e. a detrage minciunosului mîncarea, sau a l' oprî dela vr'o petrecere etc.

Pedepsele naturale sînt totdeuna a sê prefera celor voluntare, pentru-că ele nu sînt espuse unei alegeri greșite și produc de obicei aplcări bune și durabile, fiindcă copiii vor vedé, că nu pot scăpa de urmările cele rele altfel, decît numai părăsind faptele, care au astfel de urmări.

Pedepsele voluntare nu corêspund totdeuna scopului, ba fiind întrebuițate rēu, pot produce efecte contrare, căci convingēndu-sê elevii, că aceste pedepse urmēză numai decă invēțatorul observă faptele lor cele rele, ei sê vor feri de asemenea fapte numai cînd vor sci, că sînt observați de invēțător, și așa pot ușor deveni vileni, prefăcuți și fățarnici.

Ca pedepse voluntare sê pot întrebuița în școlă cam următorele:

- 1) o căutătură seriōsă;
- 2) o desconsiderațiune;
- 3) trecerea cu vederea pentru moment la cetit sêu esaminare;
- 4) scrierea inițialelor numelui pe tabla școlēi;
- 5) înfruntări sêu dojeniri;
- 6) amenințări mai seriōse;
- 7) eschiderea dela vr'o petrecere;
- 8) depunerea elevului dintr'un serviciu, ce i s'a fost încredințat;
- 9) perderea locului, întru cît permit cerințele igienice, și izolarea;
- 10) însciințarea părinților sêu tutorilor despre purtarea elevului printr'un bilet, nu însă prin făptuitor, nici prin conscolariii lui;
- 11) înfruntarea în prezența superiorilor;
- 12) reținerea mai lungă în școlă;
- 13) înscrierea în țiar;
- 14) degradarea pe câte-va ore în o clasă mai inferiōră;
- 15) în casuri mai grave, pedepse corporale; și
- 16) cînd tôte celelalte pedepse întrebuițate treptat nu vor fi folosit nimica, chiar și eschiderea cu totul din școlă.

I. Întrebuițarea pedepselor.

Pentru ca pedepsele să ducă în adevēr la scopul dorit, și să nu producă efecte contrare, e bine, ca invēțatorul să nu pērdă din vedere următorele lucruri:

1. Învățătorul să nu pedepsască nici odată efectele incapacității și ale slăbiciunii naturale, ci numai greșeli provenite din lenevire, ușurință și rea voință. În casuri, când erorile sunt independente de voința elevilor, învățătorul să fie la aplicarea pedepsei cu precauțiune și cruțare.

2. Pedepsele să se întrebuinteze cât se poate de cu cruțare, fiind-că întrebuintate prea des, își perd din putere și apoi nu mai fac întipărire în copii, timpesc simțul moral, ba pot produce și îndârjire.

3. Cu cât pedepsele se vor arăta ca adevărate consecințe ale faptelor rele, er' nu ca eșite numai din propria voință și placul învățătorului, cu atâta vor avea efect mai mare.

4. Cu aplicarea pedepselor să nu se procedă totdeauna uniform, ci învățătorul să se acomodeze după diferitele însușiri individuale (morale, sociale, fizice și seksuale) ale elevilor, căci altminteren în unele casuri pe lângă totă aparința de dreptate, s'ar putea face foarte mare nedreptate. Una și aceeași faptă comisă de diferiți copii, are diferite graduri de culpabilitate, și totodată una și aceeași pedepsă aplicată la copii cu diferite caractere, nu produce tot același efect. O greșelă făcută, așa dicând, din întâmplare, de bună seamă trebuie pedepsită mai domol decât alta făcută din petulanță sau răutate. Caractere mai domole și cu simț de onoare se pot îndrepta mai ușor prin înfruntări, amenințări și pedepse mai ușoare, pe când la cele dure, nepăsătoare trebuie întrebuintate mijloace mai simțitoare.

5. La întrebuintarea pedepselor să se ferescă învățătorul cât se poate de a da ansă la presupunerea, că ar fi condus de vre-o pasiune. Acesta s'ar întâmpla, când el ar pedepsi în mânie sau cu prea mare asprime, sau când ar acompania pedepsa cu expresiuni necuviincioase, sau chiar s'ar arăta că simte o plăcere la durerile celui pedepsit.

6. Să nu se pedepsască fapte, ale căror urmări naturale sunt destulă pedepsă pentru copii, d. e. Unul, care a umblat după cuihuri și a căzut din pom, este pedepsit de ajuns prin lovitura suferită.

7. Să nu se alégă ca pedopse astfel de lucruri, care trebuie să fie plăcute copiilor și dorite de ei, precum: spunerea de rugăciuni, mergerea la biserică etc., căci astfel îi facem numai ca să urască aceea, ce ar trebui să iubească și să facă bucuros.

8. Să se evite toate acele soiuri de pedepse, care pot avea furiurițe vătămătoare asupra corpului și simțului copiilor. Aseme-

nea trebuie învățătorul a fi cu îngrijire la distribuirea pedepselor, care se bazează pe simțul de onoare, pentru că pedepsele de soiul acesta, de nu vor fi întrebuințate cu băgare de seamă, ușor pot face pe copii indiferenți și pot slăbi, ba chiar tâmpi cu totul, simțul de onoare și rușine. Cu rușinările să fie învățătorul cu atâta mai cruțător, cu cât școlarii vor fi mai bine crescuți în casa părinților, și mai simțitori. Să se ferescă învățătorul de mijloace rușinătoare prea ordinare și desonorătoare, precum: de polecrituri, nume de batjocură, asemănări nenobile, rușinare în public prin ôrecare semne, predarea celui vinovat batjocurei conșcolarilor săi etc. Astfel de pedepse nu îndreptăză și nu nobilităză, ci numai strică, îndârjesc și înrăutățesc.

9. La întrebuințarea mijloacelor de pedeapsă trebuie a se observa o gradațiune înțeleptă; să se începă cu pedepse mai ușore și numai după aceea să se întrebuințeze și pedepse mai aspre.

10. La eschiderea unui școlar din școla de toate zilele să se urmeze în modul următor:

- a) să se eschidă numai copii, cari au trecut etatea de 12 ani;
- b) eschiderea să se facă numai în urma unui conclud al corpului învățătoresc;
- c) eschiderea să se notifice părinților, respective tutorilor, inspectorului școlar și oficiului însărcinat cu ținerea în evidență a copiilor obligați a cerceta școla.

II. Pedepsele corporale.

Mulți dintre pedagogii moderni sânt de părere, ca pedepsele corporale să se eschidă cu totul din școlă, ceea-ce ar fi într'adevăr și de dorit; însă experiența ne arată, că la crescerea școlară totuși câte odată se arată necesitatea imperativă de a face întrebuințare de pedepsele corporale, fiindcă fără astfel de mijloace în multe locuri și în multe cazuri ar fi cu neputință de a ține în ordine o grămadă de copii, din cari mulți au crescut, așa dicând, sălbatic, fără multă îngrijire, și în cari nu s'au putut desvolta simțiri mai nobile.

Fiind învățătorul necesitat a face întrebuințare de astfel de pedepse, va face acesta numai în cazuri extreme, când toate celelalte mijloace mai domole încercate treptat se vor fi arătat nesuficiente, anume la copii foarte sălbatici și stricați moralicesce, pentru nesupuneri, bătăi, minciuni, calumni, hoții, etc., dar nici odată pentru greșeli făcute din ușurință copilărescă. Pedepsele să se aplice cu neșua seă cu un bețișor subțire în prezența superiorilor

și a părinților său tutorilor, pentru ca așa să se evite ori-ce ansă de jeluire și ori-ce neplăceri.

La întrebuintarea pedepselor corporale este foarte de recomandat, ca învățătorul să fie cu precauțiune, căci neprocedând el înțelepțesc, va produce în școlarii săi numai amărăciune și îndârjire. De aceea el să nu pedepsască nici odată:

a) în casuri dubii, ci numai după ce s'a convins pe deplin, că respectivul este într'adevăr vinovat și că merită pedepsă.

b) Să nu pedepsască fără pregătirea cuviincioasă, adică până când nu va fi adus pe copil să recunoască însuși, că este vinovat și că merită a fi pedepsit; să înțelege de sine, că învățătorul în astfel de casuri își va zărea părerea sa de rău pentru trista necesitate, care'l face să pedepsască cu pedepsă corporală.

c) Să nu pedepsască nici odată în ferbințela necazului, ca așa cu liniște să pótă precalcula măsura pedepsei și să nu vină în pericol de a trece măsura potrivită și a esceda în maltratare, prin ceea-ce ar da elevilor săi și esemplu rău.

d) Să nu pedepsască în timpul prelegerilor, căci prin acea se distrage atât învățătorul cât și școlarii. Amânarea pedepsei dă copiilor adeseori ocaziune la cugetări serioase și totodată este și ca o înăsprire a pedepsei, fiindcă, după cum șcim din experiență, mai toate bucuriile și necazurile sunt mai mari în așteptare, decât în însăși fapta.

e) În fine să nu pedepsască nici odată într'un mod barbar. Copilul să simtă pedepsa, dar nici într'un chip învățătorul să nu aibă a se teme de urmări rele. Să se ferască învățătorul de a da palmi, a trage de urechi și de păr, a da lovituri preste cap și alte părți delicate, a lovi preste buricele degetelor său dosul mânei cu linealul său cu bățul ș. a.; cu un cuvânt să se ferască a întrebuinta pedepse, care pot avea influințe vătămătoare asupra sănătății și moralității copiilor.

f) Să nu se pretindă dela cel pedepsit, ca să mulțămescă pentru pedepsa primită.

g) În urma pedepsei învățătorul ține o admonare moralisătoare către școlarii prezenți. —

Proprietatea.

Un esemplu practic din »Economia națională«, după Maurice Block.

Intr'una din zile se escă o certy mare între Augustin și între Nicolae.

Augustin găsisse un bricég, și Nicolae dicea, că bricégul este al lui, de ôre-ce el a perdut unu. Augustin dicea, că multe bricege sê perd, și că și el a perdut multe, și astăzi a găsit unul din cele, pe care le-a fost perdut.

Alătura sê afla și Filip, care ascultase acéstă cêrtă, și cum asculta, îi plesni prin minte să întrebe pe Nicolae, dacă bricégul ce l'a perdut el, a avut prăsele albe sau negre?

„Negre“, răspunse repede Nicolae.

Bricégul găsit însă avea prăsele albe, și astfel Augustin rămase stăpânul bricégului.

Invetătorul, care fără sê fi fost băgat de sémă, ascultase tot ce s'a vorbit între acești trei băieți, veni la el și începù să vorbească cu el, vrënd să i facă atenți la un lucru.

„Ved,“ începù invetătorul, „că vorbiți de un lucru, așa voi de voi, fără să vê fi atras cine-va băgarea de sémă asupra-i, și ceea ce mă uimesce, vorbiți despre *dreptul de proprietate*. Ascultați! — Dacă care-va dintre voi își face el singur un smeù de hârtic, sau dacă tatăl vr'unuia dintre voi ar dărui fiului sêu un cerc de joc sau o mincie sau alt lucru, atunci la ori-ce întêmplare fiecare dintre voi ar privi smeul, cercul sau mincia ca proprietate a sa, cu care pôte face ce voiesce. Fiecare sê socotesc ca posesor, și în cas când cine-va ar cerea a pune mâna și a'și însuși un lucru, pe care îl posedă tu, ai dreptul a'ți apêra posesiunea cu ori și ce mijloce. — Și este și bine, că este așa,“ găta invetătorul.

„De ce?“ întrebară copiii.

De ôre-ce siguranța, că cine va pôte folosi și este stăpân pe proprietatea sa, ne îndemná să muncim mai cu dinadinsul și mai cu stăruință. Fiecare năzuesce de a'și mări proprietatea, de a agonisi, și astfel de a fi productiv. Unde mai înainte vreme câte-va sute de ômeni primitivi d'abia își găsiu cele de lipsă pentru nutrimênt, vedem azi, că trãesc miș de familie în cele mai bune condițiuni, și că și-au agonisit avere, pe care o înmulțesc prin muncă.

Dacă n'ar fi proprietatea, n'ar planta nimenea vr'un pom, de ôre-ce n'ar fi sigur, că fructele au să fie ale lui. Nimenea nu și-ar zidi o casă, căci s'ar ivi pôte cine-va care l'ar scôte din ea, pentru ca să locuască el. Nimenea nu s'ar îngriji să prăsescă cai, dacă ar scî că vecinul sêu i l'ar putê lua, și nimenea n'ar pune cânepă, când ar fi convins, că altul ar face pânză din ea.

Cugetați-vê la o țeră, iubițiul mei copii, în care ômenii, cari ar lua ce este al altuia, ar rămânê nepedepsiți. Așa d. e., decă Petru ar putê lua smeul lui Nicolae, sêu decă Iacob ar lua bri-

cégul lui Filip. Ați vrea, iubiți copii, să trăiți într-o astfel de țară?”

„N'am pute trăi!” strigară toți băeții.

„Cum ne putem câștiga așa-dară o proprietate, udeică un obiect, o carte, un creion, o casă, o holdă etc., care are deja un proprietar?” întrebă învățătorul.

— „Trebue să cumpărăm proprietatea,” răspuse Filip.

— „Adecă trebue să dăm în schimb pentru acea proprietate un alt obiect,” adause învățătorul. — „Acesta ar fi un fel, în care ne-am pute câștiga o proprietate, care este deja a cui-va. — Da ce credeți voi, ne-am pute câștiga și într'alt fel o proprietate străină?”

— „Prin dăruire; decă ne-ar da cineva în cinste o proprietate,” răspuse Nicolae.

— „Prin moștenire,” adause Augustin.

— „Putem să și găsim ceva, și decă lucrul găsit se'u proprietatea găsită nu e a nimănu, avem dreptul de a fi proprietarul lucrului găsit. Așa de pildă în țeri nelocuite putem cultiva un loc, putem sămăna, ne putem face o casă și alte alcătueli împrejurul ei, și astfel locul acesta ocupat va fi al nostru, căci noi l'am cultivat, și ródele vor fi ale noastre, fiind-că noi am muncit. — Apa, care curge pe sub pământ, este proprietatea tuturor. Decă însă e'u muncesc și în curtea se'u în ocolul me'u imi fac o fântână, atunci apa, care se adună în fântâna mea, este a mea, și după plăcere pot dispune de ea. Apa acésta prin munca, ce am întrebuințat-o, se'u prin plata ce am dat-o altora, ca să muncescă, a devenit proprietatea mea. *Ceea ce este al me'u, il pot întrebuința după plac și după vointă*; se'ntelege, că acésta întrebuințare să nu aibă de scop lucruri, care ar vătéma principiile morale.

I.

Bibliografie.

Psychologia empirică, sau sciința despre suflet între marginile observațiunei, de I. Popescu. Edițiunea a doua, 1887. Sibiu, W. Krafft. Bucuresci, Socec & Comp. — O carte de cuprins așa de serios ca Psychologia, și în șese an'i de zile o nouă edițiune la noi, la Români, nu este lucru puțin. Acésta se pôte considera cu drept cuvânt ca dovadă, că cartea, despre care e vorba, a fost de mare lipsă pentru publicul nostru iubitor de sciință și totodată, că publicul nostru cetitor a constatat din capul locului, că în Psychologia empirică a d-lui I. Popescu i s'a dat o carte de adevărată valóre. Și în adevăr Psychologia d-lui I. Popescu nu este o compilațiune

din deosebiți autori și cu atât mai puțin o simplă prelucrare a vreunei scrieri din bogatele literaturi străine — după cum de obicei se întâmplă la noi cu așa numitele cărți științifice —, ci, ca toate lucrările distinsului profesor, rezultatul unei munci îndelungate, a unei reflecțiuni de an întregi și a unei consultări conștiințoase a scrierilor mai de valoare de pe terenul „Științei despre suflet.” Ce e drept, ca puncte de mănecare în scrierea, despre care e vorba, d-l Popescu și-a luat principiile școlii herbartiane, pe care le urmărește și în „Compendiul” său de Pedagogie, cu toate acestea însă „Psihologia empirică” este o lucrare a sa, o construcțiune, la care a pus singur piatră pe piatră, nemulțămîndu-se a da o spălătură nouă unei zidiri ridicate de mai înainte. — Nu vom insista asupra deosebitelor momente din scrierea în chestiune, de orice această s'a făcut mai cu răgaz și din partea unor oameni mai competenți în diferite organe atât la noi, cât și în străinătate, ci vom aminti numai acele puncte, în care edițiunea a doua se deosebesc de cea dintâi. În genere luat, schimbări prea mari nu s'a făcut în noua edițiune. Modul de împărțire — cu o singură excepțiune — a rămas același, ca și la edițiunea precedentă, s'a făcut însă adausuri prețioase la mulți paragrafi, așa d. e. la § 20 (Originea sentimentelor și divisiunea lor), § 36 (Libertatea voinței și imputațiunea), § 38 (Caracterul) ș. a. Cu totul nou este § 21 (Sentimentele formale). Pre scurtări, după cât am putut observa, nu s'a făcut, decât numai în puține locuri. — Considerând însemnătatea cea mare a cunoștințelor psihologice pentru fiecare educator, nu putem recomanda din destul scrierea d-lui I. Popescu atențiunii fraților învățători. Este de dorit, ca fiecare dintre dînșii să și-o procure și s'o studieze cu cea mai mare băgare de seamă. Câștigul dînșilor de bună seamă nu va fi mic.

B.

Intăia programă a școlii civile (private) de fete cu internat din Sibiu a *Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, pe anul școlastic 1886/7*, publicată de Dr. D. P. Barciannu, director Sibiu, tipografia archidiecezană, 1887. — Cuprinsul acestei programe este: 1) *Necesitatea înființării de școli române pentru fete*, tractat de profesorul Enea Hodoș și 2) *Școlii școlare* de directorul. Scirile școlare cuprind următoarele puncte: 1) Edificiul școlii și al internatului, 2) Ingrijirea oferită de internatul școlii. 3) Personalul școlii și al internatului. 4) Materialul din obiectele de învățămînt pertractat în anul școlastic 1886. 5) Conspcctul elevelor înmatriculate pro 1886. 6) Conspcctul elevelor din internat. 7) Mijlocele de învățămînt. 8) Dace din cronica școlii și a internatului. 9) Examenle. 10) Condițiunile de primire în școlă și internat. — Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra programei acestei școli, dela care se așteaptă așa de mult, și care în primul an al existenței sale a dobîndit rezultate așa de satisfăcătoare, grație unei conduceri înțelepte și zelului neobosit al tînărului corp profesoral.

A XXIII programă a gimnasiunii mare publice române din Brașov de *rel. ort. r. ș.*, și a celorlalte școli secundare și primare împreună

nate cu acesta, pe unul școlastic 1886—87. publicată de Ștefan Iosifă, director și profesor. Brașov, tip. Alexi, 1887. — Cuprinde: 1) Studiul „Insemnătatea contabilității” de profesorul dela școala comercială Arseniu Vlaicu, și 2) *Sciri școlastice* (personalul didactic; materialul parcurs în anul școl. 1886/7; lucrări din limba română; societatea de lectură a studenților; stipendiștii dela școlile medii; școala poporală normală de copii și copile; școala de repetițiune; tabelă statistică despre școlarii dela gimnasiu, școala reală și comercială; numărul elevilor școlii elem. capitale; mediile de învățământ; mulțămita publică; date din cronica școlilor medii; esamenenele; împlinirea datorințelor creștinesci; însușirea) de directorul. — Asupra datelor din aceste două programe vom reveni în „Diverse.”

Geografia Ungariei pentru școlile populare de Dr. Nivo'aă Popă. — Prin rescriptul ministrului reg. ung. de culte și instrucțiune publică de sub N-rul 25,880 s'a aprobat, după cum ni se comunică, „*Geografia Ungariei și elemente din geografia generală*” de Dr. N. Popă, edițiunea a VI-ea, ca manual didactic pentru școlile noastre populare. Manualul împreună cu charta Ungariei costă 35 cr. v. a. — Același autor a publicat manualul său de „*Istoria Ungariei și elemente din istoria generală pentru școlile populare*” în edițiunea a VIII-a. Prețul 25 cr. v. a. — Numărul edițiilor este de ajuns pentru recomandarea acestor manuale.

Diverse.

Școlile centrale române din Brașov. După informațiunile, ce ni le dă a XXIII programă, școlile noastre centrale din Brașov au fost cercetate în decursul anului școlastic 1889/2, cu totul de 932 școlari și școlărițe. *Gimnasiul*, la care au funcționat 12 profesori de studii și 2 de desterităși, a fost cercetat de 265 școlari (262 Români, 1 German și 2 Evrei). *Școala comerțului* a fost cercetată de 34 școlari (32 Români și 2 Evrei), cră cea reală de 72 școlari (68 Români și 4 Evrei); la aceste două școle au funcționat 11 profesori de studii și 2 de desterităși. *Școala primară de băieți* (cu 4 clase, 5 învățători ordinari și unul de cântări) a avut 278 elevi, cră cea *de repetițiune de băieți* 39. *Școala primară de copile* (cu 5 clase, 4 învățători, o învățătoare de lucru de mână și mai mulți suplenți) a avut 198 școlărițe, cră cea *de repetițiune de copile* 46. — *Esamenenele* la aceste școle s'au ținut după cum am amintit în numărul trecut, dela 18 Iunie v. până la 27 Iunie inclusiv. Dintre aceste esamenene, care peste tot luat au fost binișor cercetate din partea publicului, de mai mare însemnătate a fost *esamenul de ma-*

turitate dela școala comercială și cel dela gimnasiu. La examenul oral de maturitate pentru școala comercială a funcționat ca comisar consistorial părintele Archimandrit și Vicar arhiepiscopesc Nicolae Popoa, eră ca comisari ministeriali d-nii Francisc Koós, consiliar regiu și inspector de școle, și Robert Szász, consiliar în ministeriul de comerț. La acest examen s'au supus 10 școlari, cari toți au fost declarați maturi (1 cu „fôrte bine“, 5 cu „bine“ și 4 cu „suficient“). — Examenul oral de maturitate pentru gimnasiu s'a ținut în 19 și 20 Iunie sub presiul părintelui Archimandrit și Vicar arhiepiscopesc Nicolae Popoa, ca comisar consistorial, și în prezența d-lui director dela gimnasiul de stat din Sibiu Ignatius Veres, ca reprezentant al Regimului. La acest examen au fost admiși 19 școlari, dintre cari 15 au fost declarați maturi (12 cu „bine“ și 3 cu „suficient“), eră 4 au fost avisati la repetirea examenului (3 din câte un obiect și 1 din tôte) — La finea examenului, despre care e vorba, după-ce s'e împărtășiră deosebițiilor școlari rezultatele obținute, părintele Archimandrit și Vicar arhiepiscopesc, care nici de astă dată nu a pregetat a lua asupra și însăreținarea de a conduce examenele de maturitate, adresă abiturienților câte-va căldurose cuvinte, prin care-i îndemnă la activitate continuă, la stăruință și la viață morală. Cu deosebire accentuă părintele Archimandrit punctul din urmă, arătând însemnătatea cea mare, ce o are cultura inimii și firmitatea caracterului nu numai în viața indivișilor, ci și în viața poporelor. *Omenii de caracter și iubitori de jertfire fac gloria națiunilor, și de astfel de omeni avem noi astăzi lipsă!*, fură cuvintele, cu care părintele Archimandrit își încheiă vorbirea sa. Acastă vorbire făcu o adencă impresiune asupra celor de față. **B.**

Școala superiôră de fete din Sibiu. Noua și mult dorita școlă de fete a „Asociațiunei transilvane române“ și-a început activitatea sa în decursul anului școlastic espirat cu tôte patru clasele de odată. Programul de materii al acestei școli este acela al școlelor civile de stat, rezervându-se însă pentru limba maternă pentru clasa I patru ore și pentru celelalte clase câte 3 ore. *Ca puteri didactice* au funcționat în decursul anului școlastic trecut: un director (d-l dr. D. P. Barciann), trei învățători (d-nii Septimiu Albini, Sabiu P. Barciann și Enea Hodog), o învățătoare (d-șora Aurelia Filipescul), doi cateheți (păr. Archimandrit Dr. H. Pușcariu și cooperatorul Nicolae Togan) și doi instructori (d-l G. Dima pentru piano și d-șora Sabina Brate pentru piano și limba francesă). *Personalul internatului* a fost alcătuit din o directôră (d-șora Elena baronesă Popp), un medic (d-l Dr. Ión Moga), o guvernantă și o bonă. *Numărul elevelor*, care au cecreat noua școlă, a fost de 43 (18 în cl. I, 14 în cl. II, 6 în cl. III și 5 în cl. IV), dintre care 11 din Sibiu și 32 din afară. *Interniste* au fost cu totul 23 (din acestea 7 au fost eleve ale școlei elementare a Reuniunei femeilor române din Sibiu). *Examenele școlei* în cestiune s'au ținut în 25 și 27 Iunie n. sub presiul d-lui Iacob Bologa, vice-presedinte al „Asociațiunei“ și au fost, după cum comunică diarele din Sibiu cât s'e pôte de satisfăcătoare. Peste tot atât școala, cât și internatul

împreună cu ea sînt așa de bine întocmite, cu atîta îngrijire conduse — după cum ne-am convins din propria observațiune — încît ori și ce părinte își poate încredința cu toată liniștea sufletescă pe fca sîu fiicele sale școlii, despre care e vorba. — Tacsesele, ce sînt plătite la această școală, sînt: 1. Pentru elevetele esterne, decît cercetăză cursul normal, 2 fl. pe lună (plătiți anticipativ, 6r' pentru cursul complementar 5 fl. pe lună (afară de aceea și unele și altel. la prima înscriere plătesc o tacsă de 2 fl.) 2. Elevetele din internat, care cercetăză cursul normal, plătesc 22 fl. pe lună, 6ră cele din cursul complementar 25 fl. (în aceste sume este socotit și didactul). Pentru instrucțiunea în muzica instrumentală și în limba franceză sînt plătite tacsese deosebite. Tacsesele acestea, avînd în vedere îngrijirea, ce li sînt dă elevelor, nu pot fi considerate în nici un chip ca prea mari.

Lucrul de mîna și industria de casă la școlile române din Brașov. Cu bucurie constatăm, că instrucțiunea în ramurile practice a început a face la școlile noastre din Brașov progresele cele mai înbucurătoare. La examenele școlilor de copile și la festivitatea împărțirii premiilor fiecare a putut să admire frumoșele și diferitele lucruri de mîna, ce sînt aflați espuse și care au fost esecutate parte în școlă de lucru de mîna sub conducerea dîmnei *Elena G. Rusu*, parte la internatul „Reuniunii femeilor române din Brașov” sub conducerea dîmnei *Maria Belu*. Între lucrurile espuse de cîtră elevetele internatului au produs o deosebită satisfacțiune stofele de lînă pentru vestiminte bărbătesci, tîrse și țesute în internat. — Tot așa de imbucurătoare au fost rezultatele obținute de d-nii învățatori *Gheorghe Moian* și *Candid Mușlea* în cursul de impletitură și colorat, ce l-au ținut în decurs de vre-o șese săptămîni cu 54 băieți și băiete. Impletiturile din unele esecutate de elevii dîmșilor și espuse în preția Sf. Petru au succes pe deplin.

Curs de industrie de casă și de albinărit în Brașov. Zeloșii învățatori dela școlile noastre primare din Brașov. *Gheorghe Moian* și *Candid Mușlea* vor ține dela 7—31 August v. a. c. inclusiv un curs de industrie de casă și de albinărit pentru învățatori și pentru toți accia, cari vor voi să lătescă aceste ramuri de ocupațiune între poporul nostru. Cursul de industrie de casă va cuprinde: impletitul (de paie, de papură, de unele, de trestie de mare pentru scaune de salon, și de pîr), coloratul și lustruitul lemnului și vîpsitul lănci. Cursul de industrie sînt ține în școlă română din Brașovul-vechiu, 6ră cel de albinărit la stupina școlilor centrale din Scheiu. Instrucțiunea va fi gratuită. Pentru materialul de lipsă învățatorii și în genere 6menii de școlă vor plăti cîte 1 fl. 50 cr., 6ră ceilalți participanți cîte 5 fl. Învățătorii vor fi provăduți după putință cu cuartire gratuite la parochienii noștri din Brașovul-vechiu. Mîncarea, la casă, cînd sînt va pută face o societate de cel puțin 20 inși, va costa de persoană dela 40—50 cr. pe zi. Insinuările la acest curs au a sînt face pînă în 31 Iuliu v. sînt la d-l protopop *Ion Petric* în Brașov, sînt la d-nii *Gheorghe Moian* și *Candid Mușlea*.